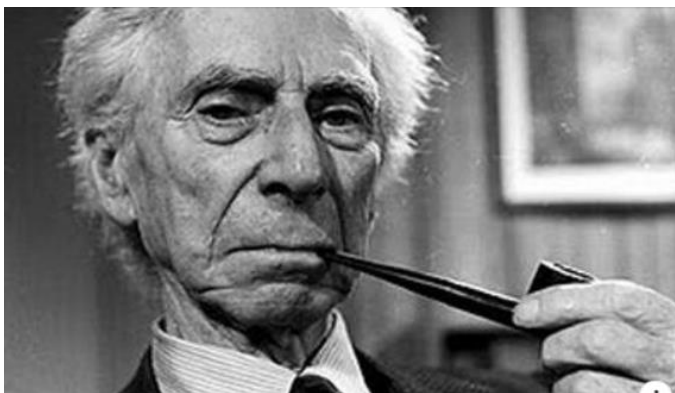

Bertrand Russell: Beneficiul filosofiei este că te ajută să trăiești cu incertitudinea

Eseu tradus de Adrian Grauenfels

<https://www.youtube.com/watch?v=gvOcjzQ32Fw&t=3s>

Pe baza câtorva citate și a prelegerii populare *"De ce nu sunt creștin"*, filosoful Bertrand Russell a fost caracterizat ca fiind un așa-numit "ateu pozitiv", o expresie care implică un grad ridicat de certitudine. Deși este adevărat că Russell nu vedea "niciun motiv pentru a crede în vreuna dintre dogmele teologiei tradiționale" - le considera, de fapt, ca fiind pozitiv dăunătoare - ar fi înșelător să sugerăm că a respins toate formele de metafizică, misticism și speculații imaginative, chiar poetice.

Russell a văzut o cale spre măreție în căutarea adevărului suprem, prin intermediul atât al științei exacte, cât și al speculației pure. Într-un eseu intitulat "Misticism și logică", de exemplu, Russell pune în contrast doi "mari oameni", filosoful iluminist **David Hume**, al cărui "impuls științific domnește destul de necontrolat", și poetul **William Blake**, la care "o puternică

ostilitate față de știință coexistă cu o profundă intuiție mistică".

Este interesant că Russell îl alege pe Blake ca exemplu. Unul dintre aforismele sale des citate preia un vers de la un alt poet mistic, William Butler Yeats, care a scris în "A doua venire" (1920):

"Cei mai buni sunt lipsiți de orice convingere, în timp ce cei mai răi / Sunt plini de intensitate pasională".

Versiunea lui Russell, din eseuul său din 1933, "Triumful prostiei", este un pic mai greoaie din punct de vedere retoric:

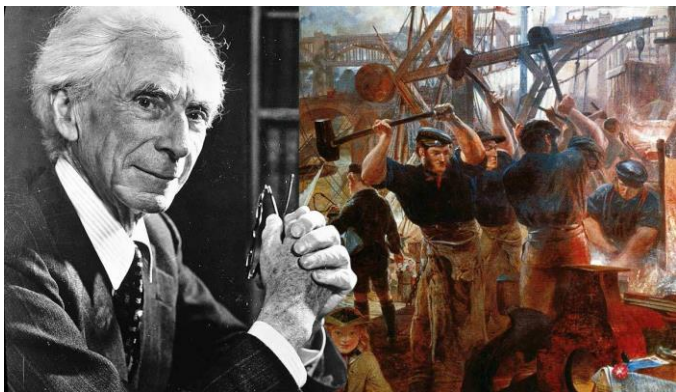
"Cauza fundamentală a problemei este că, în lumea modernă, proștii sunt încrezuți, în timp ce cei inteligenți sunt plini de îndoieli".

Citatul a fost modificat și simplificat semnificativ de-a lungul timpului, se pare, dar încă servește ca un fel de motto pentru filosofia sceptică pe care Russell o susținea, o filosofie pe care o va defini parțial în interviul din 1960 de mai sus ca fiind o modalitate de "a ne menține modest conștienți de cât de mult din ceea ce pare a fi cunoaștere nu este cunoaștere". Pe de altă parte, filosofia îi împinge pe intelectualii reticenți să își "lărgescă" "viziunea imaginativă asupra lumii în domeniul ipotetic", permițând "speculații despre chestiuni în care cunoașterea exactă nu este posibilă".

În cazul în care citatul de mai sus pare să pună o problemă insolubilă - asemănătoare cu prejudecata cognitivă cunoscută sub numele de "Efectul Dunning-Kruger" -, pare a fi, în opinia lui Russell, o falsă dilemă. La minutul 9:15, ca răspuns la o întrebare directă adresată de intervievatorul **Woodrow Wyatt** despre "utilizarea practică a felului dvs. de filozofie pentru un om care vrea să știe cum să se comporte",

Russell răspunde: "Nu, nu, nu:

Cred că nimeni nu ar trebui să fie sigur de nimic. Dacă ești sigur, cu siguranță greșești, pentru că nimic nu merită certitudine. Așadar, cineva ar trebui să aibă toate convingerile sale cu un anumit element de îndoială și ar trebui să fie capabil să acționeze viguros în ciuda îndoielii.... În viața practică trebuie să acționăm în funcție de probabilități, iar ceea ce aș aștepta de la filosofie este să încurajeze oamenii să acționeze cu vigoare fără o certitudine deplină.

Discuția lui Russell despre utilizările filosofiei mă duce cu gândul la un alt concept conceput de un poet: "capacitatea negativă" a lui **John Keats**, sau ceea ce **Maria Popova** numește "arta de a rămâne în dubiu.... dorința de a îmbrățișa incertitudinea, de a trăi cu misterul și de a face pace cu ambiguitatea". Poate că Russell nu ar caracteriza-o în acest fel. După cum veți vedea mai sus, el nu era prea dat la exemple poetice. Și, într-adevăr, metoda lui Russell se bazează mult mai mult pe logică și pe teoria probabilităților decât cea a lui Keats. Și totuși, principiul este izbitor de asemănător.

Pentru Russell, certitudinea înăbușă progresul, iar incapacitatea de a ne asuma riscuri imaginative ne trimite la inactivitate. Pentru a trăi "viguros" este necesară o cale

de mijloc, cea a filosofiei, care necesită atât matematică, cât și poezie. În "Misticism și logică", Russell își rezumă poziția în mod succint:

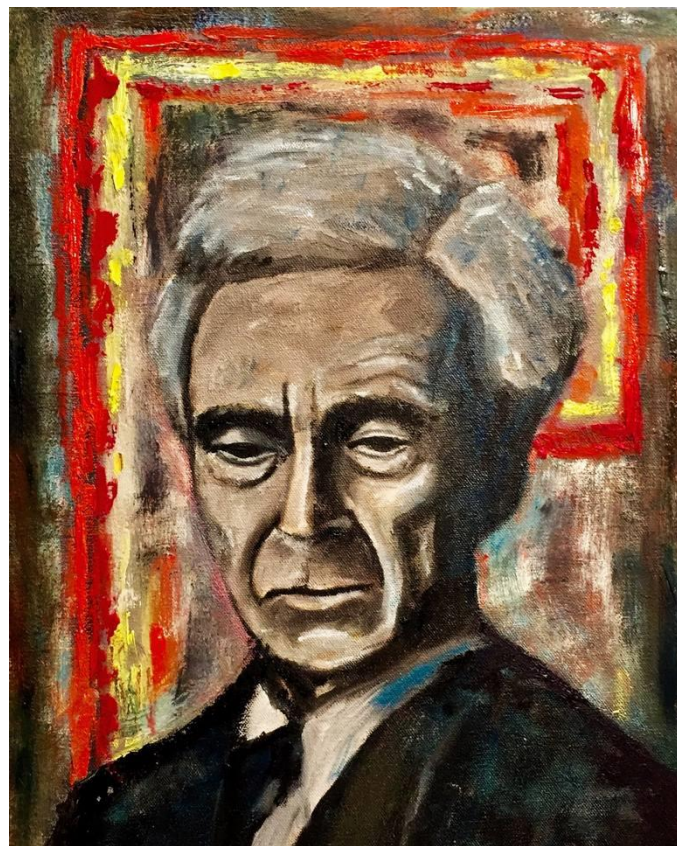
"Cei mai mari oameni care au fost filosofi au simțit nevoia de știință și de misticism: încercarea de a le armoniza pe cele două a fost ceea ce a făcut viața lor și ceea ce trebuie să facă întotdeauna, cu toată incertitudinea

sa dificilă, **ca filosofia să fie, pentru unele minți, un lucru mai mare decât știința sau religia**".

From

<https://www.openculture.com/>

pictură de Juan Gabriel Ruiz

SAGA PUBLISHING 2023